

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Арістова Н. О., доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу міжнародних зв'язків та наукової співпраці
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ОБНОВЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: СУЧАСНИЙ ДОСВІД

Пандемія COVID-19 стала глобальним викликом для системи освіти в Україні та українського суспільства загалом, як невід'ємної частини світової людської спільноти, яка змушена швидко й ефективно реагувати на соціально-економічні трансформації, зумовлені потребами перегляду майже всіх сфер життєдіяльності людини в умовах непрогнозованих глобальних впливів. Система загальної середньої освіти загалом та система початкової освіти зокрема перебуває в Україні в стані активних змістових і процесуальних змін, спрямованих на забезпечення сталого розвитку особистості в контексті інтеграції й адаптації системи цінностей, притаманних українському суспільству й особистості громадянина України до системи загальноєвропейських цінностей та загальнолюдських цінностей у масштабі глобалізованого світу в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» (2016 р.) [1].

Стосовно організації освітнього процесу у початковій школі в умовах дистанційного формату (та/або змішаного формату навчання) глобальним викликом для всіх суб'єктів освітнього процесу стало обумовлене пандемією COVID-19 тісне спілкування та співіснування людей, які є приналежними до різних поколінь [2]. Як виявляється, найбільш гострі й навіть конфліктно-вибухові ситуації спричиняються потребами організації й здійснення освітнього процесу в домашніх умовах за прямого або опосередкованого впливу вчителів та безпосередньої участі (домінуванні) представників інших поколінь (батьки, бабусі та дідусі, інші родичі), оскільки учні початкової школи, особливо учні 1-2 класів ще є нездатними й неспроможними самостійно організувати та здійснювати своє навчання в дистанційному або змішаному форматі [2].

Отже, зовсім несподівано виникає кардинально нова сукупність психолого-дидактичних завдань, котрі потребують негайного розв'язання. І психологи, і дидакти розуміють відсутність наявних дієвих методик навчання, котрі були б максимально продуктивними в зовсім нових умовах співіснування людей в суспільстві загалом й у межах освітнього

середовища, де спілкування його основних суб'єктів (учнів і вчителів) здебільшого перетворилося на опосередковане, а супровідна роль батьків набуває більш важливого значення (особливо гостро проблема відчувається, коли йдеться про організацію освітнього процесу саме в початковій школі в дистанційному або змішаному форматі). І як наслідок, виникає потреба перегляду наявних теоретико-методологічних основ організації та реалізації освітнього процесу на етапі початкової освіти, оскільки під впливом пандемії COVID-19 загострюється проблема розуміння інтегрованих психолого-дидактичних задач, які постають перед усіма суб'єктами освітнього процесу у парадигмі «вчителі – учні – батьки» [2].

Саме тому відбувається оновлення методологічної парадигми організації навчання в початковій школі. І науковці, і вчителі-практики прагнуть у максимально короткий термін знаходити й реалізовувати новітні підходи щодо організації освітнього процесу в дистанційному чи змішаному форматі. На наше переконання, важливо оперативно вивчати світовий досвід щодо переформатування методології організації навчання загалом та в умовах непередбачуваних глобальних впливів зокрема.

Одним із новітніх методологічних підходів, який з'являється в зарубіжному освітньому просторі, є «mastery-based approach» [4; 5]. На жаль, у вітчизняній науково-педагогічній літературі усталеного перекладу зазначеного підходу не існує. Саме тому пропонуємо власне бачення щодо можливостей використання наявного досвіду в організації освітнього процесу в початковій школі на теренах України. Спробуємо розібратися з сутністю основних положень зазначеного методологічного підходу. Отже, зважаючи на те, що з англійської «mastery» перекладається як «майстерність або засвоєння», mastery-based approach передбачає досягнення досконалості в засвоєнні змісту навчання, що виявляється в задекларованих в освітніх стандартах відповідних знаннях, уміннях і навичках у межах визначених ключових компетентностей на кожному окремому проміжному етапі опанування змісту навчання (тобто, на рівні окремої теми, розділу, блоку, по завершенню чверті, семестру, навчального року, на кінець циклу (1-2 класи та 3-4 класи).

Визначений підхід передбачає реалізацію певних принципів навчання, серед яких виокремлюємо:

1. Здобувачі освіти та їхні батьки постійно отримують всеохоплювальну інформацію щодо всіх навчальних очікувань, у тому числі довгострокові очікування (вимоги, котрі висуваються до випускників закладів освіти та їхньої кваліфікації), короткострокові (знання, уміння та навички як спеціальні навчальні цілі в межах певного предмету або інший навчальний досвід) та загальні очікування (рівні успішності, котрі

визначаються в шкільній системі оцінювання та відображуються в системі академічної звітності [5] *(переклад надано в авторській редакції)*.

2. Успішність здобувачів освіти оцінюється за урахування загальних навчальних стандартів та результатів, які очікують від усіх здобувачів освіти незалежно від того, чи навчаються вони в традиційному класі, чи здобувають освіту за індивідуальною освітньою траєкторією [5] *(переклад надано в авторській редакції)*.

3. Усі форми оцінювання ґрунтуються на положеннях компетентнісного підходу та відповідають визначеним критеріям, успішність оцінюється шляхом досягнення (набуття) очікуваних компетентностей, а не відносним (неконкретизованим) вимірюванням навчальної діяльності здобувачів освіти або порівняння їхніх досягнень [5] *(переклад надано в авторській редакції)*.

4. Формувальне оцінювання застосовується для вимірювання навчального прогресу протягом навчального процесу, а результати формувального оцінювання використовуються для внесення коректив у навчальний процес, педагогічну практику та академічну підтримку [5] *(переклад надано в авторській редакції)*.

5. Підсумкове оцінювання визначає навчальні досягнення, а результати підсумкового оцінювання відображують на рівень майстерності (опанування знаннями, уміннями та навичками) здобувача освіти на певному етапі (за певний проміжок часу) [5] *(переклад надано в авторській редакції)*.

6. Моніторинг та надання звітності щодо академічного прогресу та академічної успішності здобувачів освіти здійснюється окремо від моніторингу (контролю) за стилем діяльності, особистісними якостями та поведінкою, а саме: відвідуваність, активність участі в навчальній діяльності в класі [5] *(переклад надано в авторській редакції)*.

7. Відображення академічної успішності є способом надання інформації учням та їхнім сім'ям щодо навчального прогресу та досягнень, а власне оцінки застосовуються задля фасилітації та вдосконалення навчального процесу [5] *(переклад надано в авторській редакції)*.

8. Здобувачам освіти надаються численні можливості щодо покращення їхньої навчальної діяльності, якщо їм не вдається одразу відповідати очікуваним стандартам [5] *(переклад надано в авторській редакції)*.

9. Здобувачі освіти можуть демонструвати навчальний прогрес і досягнення різними способами завдяки застосуванню диференційованого оцінювання, індивідуалізованих (персоналізованих) програм навчання або альтернативних індивідуальних траєкторій навчання [5] *(переклад надано в авторській редакції)*.

10. Здобувачам освіти надаються можливості щодо прийняття важливих рішень стосовно їхнього навчання, а саме: стосовно набуття ними

освітнього досвіду та формування індивідуальних освітніх траєкторій [[5] (*переклад надано в авторській редакції*).

Ґрунтовний аналіз досвіду реалізації положень (в системі освіти США) виявляється цінним щодо подальшого гармонійного поєднання положень mastery-based approach та компетентнісного підходу в сучасних умовах переходу до дистанційного та змішаного формату навчання в Україні. Перераховані принципи виявляються суголосними з положеннями стосовно оцінювання результатів навчання, задекларованими в Державному стандарті початкової освіти (2018 р.) [3].

Отже, вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу. Серед ключових компетентностей виокремлюють наступні: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, математична компетентність, інноваційність, екологічна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, навчання протягом життя, громадянські та соціальні компетентності, культурна компетентність, підприємливість та фінансова грамотність (Державний стандарт початкової освіти (2018 р.), стаття 7) [3]. До наскрізних умінь, спільних для всіх ключових компетентностей, відносять читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами (Державний стандарт початкової освіти (2018 р.), стаття 9) [3].

У загальному висновку зазначимо: у контексті організації освітнього процесу в початковій школі особливої важливості набуває необхідність реалізації принципів «mastery-based approach», що передбачає не лише максимальне урахування індивідуально-психологічних та індивідуально-типологічних особливостей учнів початкової школи, а й залучення батьків до освітнього процесу. В умовах дистанційного та змішаного навчання хочемо ми того чи ні, але роль батьків як учасників освітнього процесу підвищується і завданням вчителя є не лише створювати максимально комфортні умови для навчання учнів, а й запропонувати певні методичні рекомендації батькам щодо надання допомоги своїм дітям (дитині) із урахуванням саме його індивідуально-психологічних та індивідуально-типологічних особливостей.

Література:

1. Концепція «Нова українська школа»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р.

- URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 10.11.2020 р.).
2. Малихін О. В., Арістова Н. О. Актуальні питання післядипломної освіти вчителів в умовах непрогнозованих впливів (пандемія COVID-19): трансформація людських цінностей. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика* : матеріали V Міжн. наук.-практ. конф., 31 березня – 2 квітня 2021 р. Харків. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. С. 42–45.
 3. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 07.11.2020 р.).
 4. Armacost R.L. & Pet-Armacost J. Using mastery-based grading to facilitate learning. *33rd Annual Frontiers in Education, 2003. FIE 2003.*, 2003, Pp. T3A-20, Doi: 10.1109/FIE.2003.1263320. URL: <http://fie2012.fie-conference.org/sites/fie2012.fie-conference.org/history/fie2003/papers/1313.pdf> (in English).
 5. 10 Principles of Mastery-Based Learning. *CT.GOV*: Connecticut’s official state website. URL: <https://portal.ct.gov/SDE/Mastery-Based-Learning/10-Principles-of-Mastery-Based-Learning> (in English).

Біланіч Є. В., Герич Б. М., студенти магістратури
факультету математики та цифрових технологій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ MATIFIC ДЛЯ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ У ШКОЛІ

Процес цифрової трансформації набирає все більших обертів та впроваджується у всі галузі людської діяльності, внаслідок чого цифрові технології активно інтегруються в освітній простір. Це сприяє виокремленню нових форм та засобів навчання, що набувають популярності та активно запроваджуються в освітній процес закладів освіти.

У контексті світових тенденцій розвитку освіти Нова українська школа (НУШ) тримає курс на побудову освітнього процесу у якому виробляється та розвивається в учнів здатність діяти, застосовувати досвід у проблемних обставинах, а не про просто накопичувати нормативно визначені знання [2].